

DIALEK SUATU DIMENSI BAHARU DALAM PROMOSI PERNIAGAAN

Nazilah Mohamad

nazilahmohamad@unisza.edu.my

Siti Zanariah Yusoff

zanariah Yusoff@unisza.edu.my

Faradi Rohani

faradighazali@unisza.edu.my

Nor Hafizah Abdullah

hafizahabdullah@unisza.edu.my

Sharipah Nur Mursalina Syed Azmy

shnurmursalina@unisza.edu.my

Universiti Sultan Zainal Abidin

ABSTRAK: Makalah ini meneliti penggunaan ragam bahasa berbentuk dialek tempatan dalam pelabelan. Nama perniagaan merupakan gaya atau tajuk yang menjadi pengenalan kepada sesebuah perniagaan. Selain fungsi tersebut, nama perniagaan harus menarik dan mudah disebut serta meninggalkan kesan ingatan berpanjangan kepada pengguna. Kajian ini akan memfokuskan bentuk nama perniagaan berunsurkan dialek yang terdapat di negeri Terengganu. Penelitian dilakukan secara kutipan data, soal selidik dan temu bual. Dapatan kajian mendapati bahawa penggunaan nama perniagaan berbentuk dialek tempatan mampu menarik pengguna ke premis perniagaan disebabkan mempunyai sebutan unik dan mesra pengguna. Kajian ini mengetengahkan satu lagi kaedah dalam promosi perniagaan dengan menggunakan dialek tempatan.

KATA KUNCI: Dialek, Penjenamaan, Promosi, Perniagaan, Industri Kecil dan Sederhana

PENGENALAN

Dialek merupakan sebahagian daripada cabang-cabang kecil bahasa Melayu yang dituturkan di dalam daerah-daerah di Malaysia. Dialek dituturkan oleh sekumpulan penutur dari komuniti setempat, menyimpang dari bentuk bahasa standard dalam sebutan, tatabahasa, dan kosa kata tertentu. Dialek sering dianggap sebagai suatu bahasa yang substandard, berstatus rendah dan bersifat kedesaan kerana dikaitkan dengan golongan tidak bertaraf tinggi (J.K.Chambers et al.2002:3). Hal ini disebabkan dialek bukan bentuk bahasa formal yang boleh digunakan bagi tujuan rasmi. Namun, dialek bersifat komuniti bahasa iaitu sekumpulan manusia yang berhubung rapat. Penggunaan dialek dalam komunikasi harian bukan sahaja berfungsi sebagai alat berinteraksi malah dapat memperlihatkan kemesraan antara penutur. Kelebihan fungsi dialek ini telah diterapkan dalam penjenamaan perniagaan masa kini sama ada dalam bentuk nama perniagaan ataupun produk. Sifat dialek yang tampak mesra komuniti dan santai menyebabkan pengusaha perniagaan khususnya di negeri Terengganu mulai menerapkan penggunaan dialek dalam perniagaan.

Kajian ini membuat penelitian di negeri Terengganu yang merupakan salah satu negeri menggunakan label perniagaan dan produk dengan nama dialek tempatan. Fenomena ini menjadi bualan ekoran cara sebutan bernada lucu, menarik perhatian dan *catchy* menimbulkan keinginan kepada pengguna dari pelbagai peringkat umur untuk mengunjungi tempat tersebut. Daya tarikan ini merupakan salah satu strategi dalam

perniagaan bagi mempromosikan jenama dan produk. Penjenamaan perniagaan penting bagi menonjolkan imej perniagaan dan produk yang dipasarkan, selain berfungsi sebagai pengenalan kepada sesebuah perniagaan. Elemen bahasa dalam perniagaan bukanlah sesuatu yang boleh dipandang mudah kerana penggunaan bahasa yang baik, mudah disebut, dan menarik penting dalam mempromosikan perniagaan bagi menarik pelanggan baharu dan mengingatkan pelanggan lama akan kewujudan produk tersebut di pasaran.

San Seong (2010) menyatakan terdapat pelbagai faktor yang mendorong pemilihan nama untuk sesebuah perniagaan, antaranya faktor peribadi pemilik, kepercayaan terhadap sesuatu, penghargaan terhadap jasa keluarga, nilai kemanusiaan dan asal usul keluarga. Ini menunjukkan pemilihan nama sesebuah perniagaan mempunyai makna implisit yang membawa maksud tersendiri kepada pemilik perniagaan. Sesebuah nama perniagaan memberi tanggapan yang berbeza kepada individu yang melihatnya. Justeru, pemilik perniagaan sewajarnya meneliti dan mempertimbangkan aspek penting sebelum menamakan sesuatu jenis perniagaan.

Dalam kajian Noor Rohana Mansor, Noraien Mansor dan Normaliza Abd Rahim dalam penyelidikan bertajuk 'Dialek Melayu Terengganu: Pendokumentasian dan Pengekaln Warisan Variasi Bahasa Tempatan', telah menganalisis dan menjelaskan tentang ciri-ciri keunikan dialek negeri Terengganu serta strategi pengekaln warisan variasi bahasa tempatan dalam konteks penggunaan bahasa lokaliti daerah pesisir pantai. Berdasarkan kajian yang dijalankan, ia berfokus ke arah pendokumentasian dan pemeliharaan serta pengekaln khazanah warisan variasi bahasa khususnya bagi dialek negeri Terengganu untuk mengelak kepupusan bahasa tempatan. Kajian yang berorientasikan kaedah kualitatif diskriptif ini mengumpul sampel kajian terdiri daripada 120 orang ahli komuniti daripada empat mukim terpilih bagi kawasan pesisir pantai daerah Kuala Terengganu. Penelitian diukur daripada pelbagai latar kategori ahli komuniti iaitumasyarakat kampung secara umum, golongan pekerja kerajaan dan swasta serta pengunjung kedai kopi. Berdasarkan hasil kajian tersebut ditemui dengan memperlihatkan keunikan dialek Melayu Terengganu kawasan pesisir pantai yang mempunyai ciri-ciri yang tersendiri dari aspek fonologi dan kosa kata di dalam pertuturan mereka. Antaranya menyentuh kelainan sebutan bagi aspek bunyi vokal, konsonan, diftong, suku kata dan kosa kata yang melibatkan pengguguran, penggantian, pemendekan, penegasan sebutan, perkataan serta pengayaan kosa kata tempatan. Sehubungan dengan itu, kajian ini bukan sahaja meneliti keunikan dan keistimewaan dialek Melayu Terengganu dalam proses pemasaran dan penjenamaan perniagaan merupakan antara usaha-usaha ke arah pengekaln, pemeliharaan dan pemuliharaan serta pelestarian warisan bahasa, budaya dan masyarakat negeri Terengganu secara khusus dan bagi negara Malaysia secara holistiknya. Kajian ini dijalankan dalam usaha mempromosikan dialek Terengganu bukan sahaja dituturkan dalam perbualan seharian, malah mampu berfungsi sebagai bahasa yang digunakan dalam pasaran.

TERENGGANU

Terengganu merupakan salah satu negeri yang terletak di Pantai Timur, Semenanjung Malaysia. Negeri ini mendapat jolokan nama sebagai negeri warisan persisiran pantai kerana terdapat banyak pulau yang terkenal dengan keindahan tersendiri. Negeri ini terletak di antara garisan bujur 102.25 dengan 103.50 dan garis lintang 4 hingga 5.50. Di bahagian utara dan barat laut pula bersempadan dengan negeri Kelantan manakala di bahagian selatan barat daya pula bersempadan dengan negeri Pahang. Keluasan negeri Terengganu sekarang kira-kira 1,295,638.3 hektar / 1.295,512.1 hektar. Jaluran pantainya menganjur sejauh 225 kilometer dari utara (Besut) ke selatan (Kemaman).

Terengganu mempunyai lapan daerah pentadbiran iaitu daerah Kuala Terengganu, Hulu Terengganu, Besut, Setiu, Marang, Dungun, Kemaman serta Kuala Nerus. Setiap daerah di Terengganu mempunyai dialek masing-masing yang agak unik dari segi fonologi, morfologi, sintaksis mahupun leksikal. Terdapat empat subdialek di Terengganu iaitu subdialek Kuala Terengganu, subdialek Hulu Temomong, subdialek Hulu Dungun dan subdialek Hulu Nerus.

Subdialek yang dituturkan di bandar Kuala Terengganu dianggap sebagai subdialek yang mewakili negeri Terengganu. Penggunaan subdialek ini meliputi Sungai Tong dan hampir semua kawasan Kuala Terengganu. Subdialek Besut pula merupakan kawasan peralihan antara dialek Kelantan dan dialek Terengganu. Manakala, subdialek Hulu Telemong banyak menyimpang daripada subdialek Kuala Terengganu dan dikatakan tidak banyak menerima unsur luar. Hulu Telemong ialah kawasan yang terletak di hulu Terengganu iaitu di antara daerah Kuala Terengganu dan hulu Terengganu. Walaupun terdapat banyak subdialek di Terengganu tetapi penggunaan dialek di Terengganu dapat mengukuhkan ikatan kemesraan antara penutur sehinggakan digunakan dalam penjenamaan perniagaan terutamanya berasaskan makanan dan pakaian.

METODOLOGI

Kajian ini menggunakan kaedah lapangan dalam mengutip data dengan melakukan penelitian di premis-premis perniagaan dan produk-produk yang berada di pasaran di sekitar Kuala Terengganu. Selain itu, data kutipan juga dilakukan dalam talian seperti laman web, laman sosial seperti instagram, facebook, dan blog. Data yang dikutip mencakupi nama perniagaan dan nama produk. Kajian ini turut menggunakan 6 informan yang terdiri daripada lima perempuan dan lima lelaki belia dan dewasa yang berada di Kuala Terengganu. Penggunaan informan bagi mendapatkan maklum balas mengenai jenama perniagaan dalam dialek Terengganu.

DAPATAN KAJIAN

Penelitian ini mengumpul sebanyak 10 data jenama perniagaan yang menggunakan dialek tempatan di sekitar Kuala Terengganu. Jenama perniagaan tersebut merangkumi nama perniagaan dan nama produk dalam perniagaan makanan dan pakaian. Data ini dipecahkan kepada dua kategori iaitu data jenama perniagaan dalam perniagaan makanan dan kedua data jenama perniagaan dalam perniagaan pakaian. Data nama perniagaan ini diberi keterangan dalam bahasa Melayu standard yang diletakkan dalam tanda kurungan (). Berikut dipaparkan data nama perniagaan yang menggunakan dialek Terengganu dalam perniagaan berasaskan makanan dan pakaian:

1. Cafe awok ite (kedai puak kite)
2. Lepeng nyor (lempeng kelapa)
3. Bira pata (tepi pantai)
4. Air buah gelah beso (air buah gelas besar)
5. Air kocok (air kocak)
6. Warung Pok Nong (warung Pak nong)
7. Mok Cik Gemok (Mak Cik Gemuk)

Penjenamaan dalam perniagaan pakaian

1. Hungga (dating dengan tergopoh-gopoh)
2. Bekki (baiki)
3. Rohok clothing (letih/penat clothing)
4. Berat (66) Nanang (terlalu berat)

Kajian mendapati terdapat lima cara penggunaan dialek Terengganu dalam menjenamakan perniagaan atau produk iaitu:

1. Kelainan sebutan dan ejaan
2. Kelainan makna
3. Kelainan kosa kata
4. Percampuran antara kelainan sebutan dengan kelainan kosa kata
5. Percampuran bahasa Inggeris dan dialek

Antara jenama perniagaan yang menggunakan sebutan dan ejaan berbeza daripada bahasa standard ialah 'mok cik gemok', 'bekki', 'air kocok' 'air buah gelah beso' 'warung Pok Nong'. Penggunaan jenama perniagaan tersebut masih dapat difahami maknanya dalam bahasa standard walaupun berbeza dari segi sebutan dan ejaan. Terdapat juga percampuran antara bahasa standard dengan dialek seperti nama kedai 'warung Pok Nong' yang menggunakan ejaan 'warung' mengikut bahasa standard. Nama kedai yang mempunyai sebutan menarik dan lucu lebih digemari informan seperti nama kedai 'mok cik gemok' dan 'bekki' serta 'air kocok'.

Jenama perniagaan yang mempunyai kelainan makna seperti 'cafe awok ite'. Perkataan 'awok' mempunyai kelainan makna kerana dalam bahasa standard menunjukkan kata ganti kedua iaitu panggilan ganti nama bagi pihak dilawan bicara tetapi berbeza maknanya dalam dialek Terengganu yang merujuk kepada kumpulan atau satu puak. Nama kedai tersebut juga menggunakan percampuran antara dialek dengan bahasa Inggeris dengan meletakkan perkataan 'cafe' dan menggunakan kelainan sebutan dan ejaan dengan mengeja perkataan 'kita' dalam bahasa standard sebagai perkataan 'ite' dalam sebutan dialek Terengganu.

Kelainan kosa kata yang terdapat dalam penjenamaan perniagaan adalah seperti 'hungga', 'rohok clothing', 'berat (66)nanang', 'bira pata'. Perkataan seperti 'hungga', 'rohok', dan 'bira' tidak terdapat dalam dialek negeri lain kecuali negeri berhampiran Terengganu seperti Kelantan dan sempadan Terengganu-Pahang menyebabkan bukan orang tempatan Terengganu tidak memahami maknanya. Informan menganggap perkataan tersebut unik dan hanya terdapat dalam dialek Terengganu serta sebutannya menarik walaupun maknanya tidak dapat ditanggapi. Nama kedai berbentuk kelainan kosa kata lebih menarik dan sedap didengari kerana makna dan bunyinya tidak terdapat dalam bahasa standard.

Produk dan pelabelan berasaskan dialek negeri Terengganu juga bertujuan bagi meningkatkan ekonomi negara, disamping menaikkan nama negeri Terengganu agar lebih dikenali. Antaranya jenama baju yang dikeluarkan menggunakan dialek terengganu seperti " berat nanang" dan "rohok". Berat nanang membawa maksud terlalu berat. Rohok pula membawa maksud susah atau payah. Sebagai contoh, Rohok Clothing mengeluarkan pelbagai rekaan baju t-shirt yang menarik minat para pemakai. Secara tidak langsung, individu yang memakai baju tersebut membawa identiti Terengganu kemana sahaja dan perkataan rohok itu sendiri dapat memperkenalkan lagi dialek terengganu. Secara umumnya, usaha penjenamaan menggunakan dialek Terengganu sebagai jenama pakaian amat berkesan dalam usaha memperkenalkan dialek Terengganu. Malah melalui kemunculan media baharu seperti aplikasi WhatsApp, Line, Wechat, Instagram dan lain-lain lagi mampu meluas lebarakan maklumat dan pengaruh dialek Terengganu dengan mudah. Impaknya dapat khazanah ilmu bahasa dan budaya tempatan ke tahap global.

RUMUSAN DAN PERBINCANGAN

Kesemua data jenama perniagaan yang menggunakan dialek Terengganu merupakan perniagaan dalam kategori Industri Kecil dan Sederhana (IKS). Peniaga dalam industri ini gemar menjenamakan nama perniagaan dan produk dengan menggunakan dialek tempatan. Hal ini kerana produk IKS banyak dijual dalam lingkungan masyarakat tempatan. IKS membantu dalam meningkatkan keluaran dalam negeri dengan menjalan aktiviti eksport dan import produk berasaskan makanan. Usahawan bumiputera bukan hanya perlu mahir dalam pengurusan perniagaan malah perlu mahir dalam pembangunan produk dan pemasaran. Oleh itu, kajian ini cuba meneliti penjenamaan perniagaan dan produk menggunakan nama dialek sebagai salah satu cara bagi menjenamakan sesuatu perniagaan atau produk. Penggunaan dialek tempatan dapat menonjolkan lagi identiti tempatan sekaligus dapat diperkenalkan di peringkat antarabangsa melalui perdagangan eksport dan import.

Menerusi kajian ini memperlihatkan usaha dalam memacu perkembangan dialek Terengganu ke arah yang lebih komersil melalui produk dan pelabelan. Dialek Terengganu mempunyai ciri-ciri keunikan tersendiri iaitu, aspek bunyi, semantik, morfologi dan foremik yang unik serta menarik dari aspek pemaknaanya. Oleh yang sedemikian, idea yang dicetuskan berdasarkan dialek negeri mampu memperkenalkan lagi dialek melayu Terengganu secara meluas di samping meningkatkan lagi ekonomi terutamanya kepada Industri Kecil Sederhana (IKS). Di sini dapat kita lihat bahawa negeri Terengganu sendiri memainkan peranan penting untuk sentiasa berusaha maju ke hadapan agar tidak ditenggelami oleh arus.

RUJUKAN

- Adi Yasran Abdul Aziz. (2005). Inventori Konsonan Dialek Melayu Kelantan: Satu Penilaian Semula. *Jurnal Pengajian Melayu*, Jilid 16. http://www.myjurnal.my/filebank/published_article/24033/Article_11.PDF [13 Mac 2016].
- Ajid Che Kob. (2007). Dialektologi. Dlm. *Linguistik Melayu*. Bangi: Univeristi Kebangsaan Malaysia
- Goh Sang Seong. (TH). Mesej Implisit Dalam Terjemahan Nama Perniagaan Cina. Proseding SOLLS 9. 147-154. <http://www.usahawan.com/strategi-bisnes/mengapa-orang-kelantan-antara-yang-paling-kaya-di-malaysia.html>(tahun x dop)
- Ismail Dahaman. (1997). *Glosari Dialek Terengganu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- J. K. Chambers, Peter Trudgill. (2002). *Dialectology*. UK:Cambridge.
- Noor Rohana Mansor, Noraien Mansor dan Normaliza Abd Rahim. (TH). Dialek Melayu Terengganu: Pendokumentasian dan Pengekalan Warisan Variasi Bahasa Tempatan. *Jurnal Article UKM*. <http://journalarticle.ukm.my/7558/1/02.pdf> [13 Mac 2016].

